

SZKIEŁKO I OKO

Materiały dla nauczycieli oraz bibliotekarzy
dotyczące zbioru „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza

Il. Marianna Sztyma, z książki „Ballady i Romanse” wyd. ART Egmont

ORGANIZATOR

 CzasDzieci
fundacja

DOFINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Scenariusz 1

Temat: Kuferek Mickiewicza

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla drugiego człowieka,
- kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np.: wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np.: patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność),
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- umacnianie postawy poszanowania dla cudzej własności intelektualnej.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- dziecko zna wspomniane na lekcji fakty z życia Adama Mickiewicza,
- dziecko zna pojęcia i rozumie sytuację uchodźcy i emigranta,
- uczeń rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska.

Materiały:

- książka pt. „Kuferek Adama Mickiewicza” Jarosława Mikołajewskiego (fakultatywnie),
- papier i pisaki, długopisy.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Nauczyciel/prowadzący czyta fragment książki „Kuferek Adama Mickiewicza” autorstwa Jarosława Mikołajewskiego lub opowiada o prezencie od matki.

Rozmawia z uczniami o wartości pamiątek rodzinnych kiedyś i dziś. Zwraca uwagę na zmieniającą się rolę pamiątek i ich masowość.

Część właściwa:

Prowadzący proponuje, by uczniowie wykonali zadanie:

Gdy Mickiewicz, a właściwie młody Adam wyjeżdżał na Uniwersytet w Wilnie, otrzymał od mamy kuferek. Mocny, dębowy, zdobiony i mający miękką pokrywę. Można było na nim wygodnie przysiąść w razie zmęczenia w podróży. Od tej chwili Adam podróżował sporo, bo czekało go życie emigranta. Adam zapakował do kufereka najważniejsze dla siebie przedmioty i nigdy się z nim już nie rozstawał.

Co Ty zabrałbyś ze sobą z domu, gdybyś miał wyjechać i raczej nie wrócić w rodzinne strony? Stwórz „checklistę”.

Uczniowie wspólnie zastanawiają się, co jest ważne dla człowieka i jak kontekst okoliczności może to zmienić. Jakie przedmioty są konieczne, jakie mają wartość sentymentalną? Czy dobrze jest być sentymentalnym, gdy wyjeżdża się z ojczyzny i trzeba będzie rozpocząć nowe życie, czy raczej, powinno się zostawić wszystko za sobą?

Zakończenie:

Chętni odczytują listy. Nie powinni być do tego zmuszani. To zadanie może w wielu budzić emocje.

Nauczyciel/prowadzący podsumowuje zadanie rozmową o różnych wrażliwościach. Każdy ma prawo do przeżywania rozstania po swojemu. Można zwrócić uwagę na analogię pomiędzy sytuacją Mickiewicza a wojennych uchodźców. Oni także musieli ograniczyć się do niewielkiego bagażu, w którym znalazło się całe dotychczasowe życie.

Nauczyciel opowiada, jakie przedmioty prywatne woził ze sobą Mickiewicz w kufierku, szczególną uwagę zwracając na miniaturę ukochanej. Można opowiedzieć o niespełnionej miłości wieszczą.

Scenariusz 2

Temat: Przyszłość

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym,
- budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka,
- kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np.: wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np.: patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność),
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- rozwijanie zainteresowań humanistycznych,
- kształcenie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania oraz syntezy poznanego materiału,
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej,
- wyrabianie nawyku samodzielnej, systematycznej lektury.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna wspomniane na lekcji fakty z życia Adama Mickiewicza,
- uczeń wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki,
- uczeń stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu: potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe,
- uczeń rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska,
- uczeń wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

Materiały:

- książka pt. „Kuferek Adama Mickiewicza” Jarosława Mikołajewskiego (fakultatywnie),
- papier i pisaki, długopisy.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Nauczyciel/prowadzący czyta fragment książki „Kuferek Adama Mickiewicza” autorstwa Jarosława Mikołajewskiego lub opowiada o przyjaźni między Mickiewiczem a Janem Czeczotem.

Część właściwa:

Prowadzący proponuje, by uczniowie wykonali zadanie:

W czasach uniwersyteckich Adam Mickiewicz spotyka Janka Czeczota. Zaprzyjaźniają się. Lubią wspólnie zastanawiać się, co ich czeka w zawodowym życiu. Marzą i planują: czytać, poznawać świat, pisać i publikować.

Jakie są Wasze marzenia, a może plany na przyszłość?

Jakie miejsca chcielibyście odwiedzić, jakie książki przeczytać, jakie umiejętności osiągnąć?

Spisz 5 z nich w formie listy „To do”.

Uczniowie wraz z nauczycielem zastanawiają się, czy spisane plany mają większą szansę na realizację. W psychologii zarządzania znajdujemy tego potwierdzenia. Z czego to może wynikać?

Czy Mickiewiczowi udało się zrealizować plany?

Zakończenie:

Chętni odczytują listy. Nie powinni być do tego zmuszani.

Sam fakt spisania planów i marzeń wymaga uporządkowania myśli o nich, uruchomienia autoanalizy.

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces,
- rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa,
- znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym,
- kształcenie umiejętności rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi, a także krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz świadomego korzystania z nich,
- wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej, wspomaganie rozwoju kultury językowej, doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną,
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- rozwijanie zainteresowań humanistycznych,
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna wspomniane na lekcji fakty z życia Adama Mickiewicza,
- uczeń wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów Adama Mickiewicza,
- uczeń rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji,
- uczeń rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje,
- uczeń wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi,
- uczeń rozpoznaje i określa funkcje tekstu,
- uczeń posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej,
- uczeń odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście,

- uczeń charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej),
- uczeń rozumie stylistyczną funkcję zamierzonego błędu ortograficznego w tekście artystycznym,
- uczeń wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej,
- uczeń rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście,
- uczeń buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki,
- uczeń gromadzi i przetwarza informacje,
- uczeń zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe oraz pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji, umiejętnie z nich korzysta w gromadzeniu informacji.

Materiały:

- książka pt. „Kuferek Adama Mickiewicza” Jarosława Mikołajewskiego (fakultatywnie),
- życiorys Adama Mickiewicza,
- papier i pisaki, długopisy,
- komputer z zainstalowaną aplikacją Instagram i dostępem do Internetu.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący proponuje wyzwanie: Mickiewicz wiele podróżował.

Spójrzmy na skrócone kalendarium:

- 1798 - Mickiewicz przychodzi na świat w Zaosiu k. Nowogródka;
- 1815 - rozpoczyna studia w Wilnie;
- 1919 - wyjazd i praca w charakterze nauczyciela w Kownie;
- 1824 - wyjazd do Petersburga;
- 1825 - wyjazd do Odessy i podróż po Krymie;
- 1829 - podróż po Niemczech, końcem roku wyjazd do Rzymu;
- 1831 - podróż przez Paryż i Drezno do Polski (Wielkopolska) w celu wzięcia udziału w powstaniu;
- 1832 - powrót do Drezna;
- 1839 - podróż do Lozanny;
- 1840 - powrót do Paryża;
- 1848 - wyjazd do Rzymu w celu tworzenia Legionu Polskiego;
- 1849 - powrót do Paryża;
- 1855 - wyjazd do Konstantynopola, gdzie umiera.

Wyobraźcie sobie, że prowadziłby konto na Instagramie. Jakie kadry by tam pokazał. Z jakiej perspektywy prezentowałby powyższe miasta?

Część właściwa:

Nauczyciel czyta fragmenty książki „Kuferek Adama Mickiewicza” autorstwa Jarosława Mikołajewskiego lub inne fragmenty opisujące życie Mickiewicza.

Możecie założyć fikcyjne konto Adama Mickiewicza, ale możecie też wydrukować odpowiednie kadry miejsc z internetu i wykleić stronę przypominającą profil Instagrama.

Z pewnością miasta zmieniły swe oblicza od czasów, w których żył wieszcz. Skupcie się na ich współczesnych walorach i wczujcie się w to, jak odbierałby je poeta. Jeśli chcecie, możecie podjąć się bardziej wymagającego projektu i założyć konto ze zdjęciami z epoki Mickiewicza.

Zakończenie:

Uczniowie wraz z nauczycielem zastanawiają się, które miejsca mogłyby być interesujące dla poety. Dlaczego? Jak by je opisał?

Scenariusz 4

Temat: Mickiewicz–reels

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa,
- kształtowanie różnorodnych postaw czytelniczych,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym,
- kształcenie umiejętności rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi, a także krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz świadomego korzystania z nich,
- pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku,
- wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej,
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna wspomniane na lekcji fakty z życia Adama Mickiewicza,
- uczeń rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego,
- uczeń interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego,
- uczeń wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów Adama Mickiewicza,
- uczeń rozumie pojęcie motywu literackiego,
- uczeń potrafi przedstawić propozycję interpretacji utworu,
- uczeń rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości,
- uczeń analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens,
- uczeń kształtuje umiejętność autoprezentacji,
- uczeń rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku,
- uczeń rozpoznaje i określa funkcje tekstu,
- uczeń posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej,
- uczeń charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

Materiały:

- książka Adama Mickiewicza, „Ballady i Romanse”,
- komputer i telefon z zainstalowaną aplikacją Facebook, Instagram i dostępem do Internetu.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący czyta kilka cytatów Mickiewicza, których używa się w życiu codziennym, np.

*„Słowicze wdzięki w mężczyzny głosie,
A w sercu lisie zamiary”*

*„Czucie i wiara silniej mówi do mnie,
Niż mędrca szkiełko i oko”*

Pyta, co one oznaczają i czy są dla wszystkich zrozumiałe.

Część właściwa:

Prowadzący proponuje wyzwanie:

Podobno teksty Adama Mickiewicza trafiają do każdego. Znajdźcie cytat, który może być ważny dla współczesnego pokolenia i nakręćcie *rolkę, która go w dowolny sposób zaprezentuje. Poniżej znajdują się przykładowe cytaty z „Ballad i Romansów”.

*Rolki (reels) to obecnie najszybciej rozwijający się format postów w mediach społecznościowych. To funkcja dostępna zarówno na Instagramie, jak i na Facebooku, która pozwala na publikowanie 60-sekundowych materiałów wideo oraz dodawanie do nich z poziomu aplikacji dźwięku, efektów specjalnych oraz muzyki.

*„Nie masz zbrodni bez kary,
Lecz jeśli szczerą skrucha,
Zbrodniarzów Pan Bóg słucha”*

*„Dni nasze jak dni motylka;
Życiem wschód, śmiercią południe;
Lepsza w kwietniu jedna chwilka,
Niż w jesieni całe grudnie”*

*„Ach, gdy z tobą, kochanie,
Smutku i szczęścia nie dzielę,
Smutek smutkiem zostanie,
Weselem nie jest wesele”*

*„Noc przeszła, zasnąć trudno;
Nie wygnać z myśli grzechu.
Zawsze na sercu nudno,
Nigdy na ustach śmiechu!”*

*„Czucie i wiara silniej mówi do mnie,
Niż mędrca szkiełko i oko”*

*„Słowicze wdzięki w mężczyzny głosie,
A w sercu lisie zamiary”*

Zakończenie:

Prezentacja pracy uczniów. Omówienie.

Można podjąć dyskusję o nowych technologiach wykorzystywanych do promocji kultury.

Czy to dobry pomysł? Jakie formaty mogłyby być użyteczne?

Scenariusz 5

Temat: Tłumaczenie Mickiewicza

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces,
- znajomość wybranych utworów Adama Mickiewicza,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich,
- pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku,
- funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich,
- uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej, wspomaganie rozwoju kultury językowej, doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną,
- rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna balladę Adama Mickiewicza,
- uczeń kształtuje umiejętność autoprezentacji,
- uczeń rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego,
- uczeń interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego,
- uczeń rozpoznaje tematykę i problematykę poznanego tekstu oraz jego związek z programami epoki romantyzmu,
- uczeń rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje,
- uczeń przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej,
- uczeń wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny,
- uczeń rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości,
- uczeń wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi,
- uczeń rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania,
- uczeń rozpoznaje i określa funkcje tekstu,
- uczeń posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej.

Materiały:

- książka pt. „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza,
- papier i pisaki, długopisy.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący proponuje wyzwanie:

Na pewno nie raz słyszeliście, że „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza są arcydziełem. Trudno o tym zdecydować samodzielnie, gdy nie do końca wiadomo, o czym poeta pisał.

Prowadzący czyta fragment „Rybka”, która jest pełna archaizmów.

Część właściwa:

Zapraszamy Was do wcielenia się w rolę tłumaczy i odszyfrowania treści ballady.

Przepiszcie ją prozą we współczesnym języku, tak, by zachować jednocześnie dramatyzm sytuacji.

A tu zestaw pomocniczy - wyjaśnione archaizmy:

- Krasa - barwa
- Chrusty - zarośla
- Łono - pierś
- Plusła - plusnęła
- Za cóż - dlaczego
- Smug - wąski pas lasu
- Pierwej - najpierw
- Zbladłem - pobladłym

Zakończenie:

Uczniowie odczytują swoje prace, tak modulując głos, by oddać atmosferę utworu.

Prowadzący wskazuje na określenia, które budują napięcie, wywołują w słuchaczu emocje.

Można przeprowadzić krótkie warsztaty emisji głosu lub dyskusję o tym, czy tekst ma potencjał na film?

Co o tym decyduje?

Scenariusz 6

Temat: Wena czytelnika

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- znajomość wybranych utworów Adama Mickiewicza,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym,
- pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku,
- świadome wykorzystanie działań językowych,
- uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej, wspomaganie rozwoju kultury językowej, doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną,
- rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać zadanie koncepcyjne wg wskazań,
- uczeń zna balladę Adama Mickiewicza „Świtezianka”,
- uczeń zna cechy gatunku ballady,
- uczeń rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach,
- uczeń rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne,
- uczeń rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego,
- uczeń interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego,
- uczeń wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów Adama Mickiewicza,
- uczeń rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje,
- uczeń rozumie pojęcie motywu literackiego,
- uczeń wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny,
- uczeń analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl,
- uczeń rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości,
- uczeń wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi,
- uczeń rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji, rozumie ich znaczenie w tekście,
- uczeń rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania,
- uczeń rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku,
- uczeń rozpoznaje rodzaje stylizacji.

Materiały:

- książka pt. „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza,
- papier i pisaki, długopisy.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący czyta balladę „Świtezianka”. Zwraca uwagę na elementy fantastyczne w „Balladach i romansach”. Uczniowie samodzielnie wyodrębniają je z fabuły. Próbują odpowiedzieć na pytania:

- skąd się wzięły?
- jaka jest geneza tak zaskakującej budowy ballad?

Część właściwa:

Prowadzący uzupełnia i omawia charakter ballady.

Ballada łączy elementy świata rzeczywistego z wyobrażonym. Opowiadane były przez mieszkańców wsi, niewykształconych, za to obdarzonych bogatą wyobraźnią. Opowieściami urozmaicali sobie długie wieczory, ale też tłumaczyli zawiłości świata. Ballady przekazywane z ust do ust często miały kilka wersji, różniły się od siebie w zależności od tego, kto opowiadał.

O czym jeszcze należy pamiętać?

Ballada – utwór łączący w sobie cechy liryki (nastrojowość, emocjonalność), epiki (fabuła, narrator) i dramatu (dialogi), którego tematem są niezwykle wydarzenia. Jej romantyczna forma wyróżnia się śpiewnością wiersza, nastrojowością, tajemniczością niejasno zarysowanych zdarzeń z interwencją złowrogich sił nadzmysłowych. Uwydatnieniu sensacyjności sprzyja konstrukcja narratora – zdziwionego światem.

Cechy ballad romantycznych:

- ludowość (obecność ludu – mieszkańców wsi, symbolika ludowa),
- liczne dialogi w balladach poświęconych zmarłym,
- obecność postaci fantastycznych (nimf, rusalek, duchów),
- przysłowia ludowe, złote myśli, które kształtują moralnie ludzi,
- przyroda jako żywy bohater,
- język stylizowany na język ludowy (elementy mowy potocznej i gwary),
- cały tekst ma charakter zwykłej, ludowej opowieści,
- autor (utożsamiony z narratorem) solidaryzuje się z ludem (mieszkańcy wsi),
- synkretyzm rodzajowy – utwór łączy w sobie elementy epiki, liryki i dramatu.

Obecność przyrody:

- jest tłem dla wszystkich wydarzeń,
- tajemnicza, groźna i niesamowita, tworzy groźny nastrój,
- jest siłą sprawczą wydarzeń,
- jest surowym trybunałem osadzającym człowieka,
- stoi na straży wierności i lojalności, honoru i cnoty itp.,
- jest związana ze światem ludzkim.

Prowadzący przekazuje uczniom wyzwanie:

Wymyślcie alternatywne zakończenie dla ballady „Świtezianka”. Pamiętajcie tylko, by znalazły się tam elementy światów wyobrażonych i inne cechy gatunkowe.

Zakończenie:

Uczniowie odczytują swoje prace. Prowadzący wskazuje na elementy charakterystyczne.

Scenariusz 7

Temat: Kolaż romantyczny

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- kształtowanie dojrzałości emocjonalnej,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich,
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna wybrane ballady Adama Mickiewicza,
- uczeń zna cechy gatunku ballady,
- uczeń interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego,
- uczeń przedstawia propozycję interpretacji utworu,
- uczeń wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny,
- uczeń odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu,
- uczeń odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki,
- uczeń odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki,
- uczeń wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji,
- uczeń wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

Materiały:

- książka pt. „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza z ilustracjami Marianny Sztymy,
- niepotrzebne czasopisma, fragmenty koronek, klej, nożyczki, farby, kartony.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący czyta wybraną balladę. Zwraca uwagę na atmosferę utworu.

Część właściwa:

Prowadzący przekazuje uczniom teksty ballad oraz wyzwanie:

Wykonaj kolaż, tak, by oddać atmosferę wybranego utworu. Jakie kolory przeważają?

Spójrzcie na kolaże Marianny Sztymy do książki „Ballady i Romanse”.

Jak myślicie, dlaczego wybrała właśnie taką kolorystykę?

Kolaż z fr. collage – „naklejanie”, „oklejanie papierem” to technika artystyczna polegająca na formowaniu kompozycji z różnych materiałów i tworzyw (gazet, tkanin, fotografii, drobnych przedmiotów codziennego użytku itp.). Są one naklejane na płótno lub papier i łączone z tradycyjnymi technikami plastycznymi (np. farbą olejną, farbą akrylową).

Zakończenie:

Warto przygotować wspólnie wystawę kolaży, dobrać muzykę i zorganizować wernisaż.

W jego trakcie naturalnie warto odczytać fragmenty utworów, które zainspirowały uczniów.

Scenariusz 8

Temat: X muza Mickiewicza

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- kształtowanie dojrzałości emocjonalnej,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich,
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna wybrane ballady Adama Mickiewicza,
- uczeń zna cechy gatunku ballady,
- uczeń interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego,
- uczeń przedstawia propozycję interpretacji utworu,
- uczeń wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny,
- uczeń odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu,
- uczeń odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki,
- uczeń odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki,
- uczeń wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji,
- uczeń wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.

Materiały:

- książka pt. „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza z ilustracjami Marianny Sztymy,
- niepotrzebne czasopisma, fragmenty koronek, klej, nożyczki, farby, kartony.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Mówiliśmy już o tym, że „Ballady i romanse” nadawałyby się znakomicie do przeniesienia na ekran kina. Przygotujcie plakaty które byłyby adekwatne. Możecie odnieść się do całego cyklu lub do wybranego utworu.

Część właściwa:

Prowadzący omawia z uczniami elementy plakatu i jego funkcje.

Uczniowie wykonują prace techniką dowolną (farby, kolaż, pisaki, kredki, węgiel).

Czy znajdą się na plakacie odtwórcy głównych ról? Kto zostanie w nich obsadzony?

Zakończenie:

Wspólne oglądanie animacji „Świtez” Kamila Polaka.

Warto przygotować wspólnie wystawę plakatów, dobrać muzykę i zorganizować wernisaż.

W jego trakcie naturalnie warto odczytać fragmenty utworów, które zainspirowały uczniów.

Scenariusz 9

Temat: Wywiad z autorem

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych,
- rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces,
- rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa,
- znajomość wybranych utworów Adama Mickiewicza,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym,
- kształcenie umiejętności rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi, a także krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz świadomego korzystania z nich,
- wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury,
- doskonalenie umiejętności retorycznych, w szczególności zasad tworzenia wypowiedzi spójnych, logicznych oraz stosowania kompozycji odpowiedniej dla danej formy gatunkowej,
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej,
- rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać zadanie koncepcyjne wg wskazań,
- uczeń zna balladę Adama Mickiewicza „Pierwiosnek”,
- uczeń rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter,
- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów Adama Mickiewicza,
- uczeń rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji,
- uczeń porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne,
- uczeń wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny,
- uczeń rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości,
- uczeń analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację,
- uczeń rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż),
- uczeń wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi,

- uczeń rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi,
- uczeń rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania,
- uczeń określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny,
- uczeń zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe,
- uczeń rozpoznaje i określa funkcje tekstu,
- uczeń posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej,
- uczeń stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji,
- uczeń zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie,
- uczeń buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki,
- zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze,
- uczeń dokonuje krytycznej selekcji źródeł,
- uczeń wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny.

Materiały:

- książka pt. „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza,
- papier i pisaki, długopisy.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący czyta balladę „Pierwiosnek”. Wspólna interpretacja.

Część właściwa:

Mickiewicz pisząc „Ballady i romanse” nie był pewny, czy jest już gotowy emocjonalnie i intelektualnie do stworzenia wartościowego dzieła. Chciał to wyrazić choćby w „Pierwiosnku”.

Przygotujcie pytania i przeprowadźcie wywiad z młodym Adamem, autorem zaraz po premierze tomu „Ballady i Romanse”.

Chcąc dobrze przygotować się do tego dziennikarskiego zadania, doszukaj w Internecie lub bibliotece, jak książka została przyjęta i jakie osoby zostały przywołane w utworze.

Zakończenie:

Uczniowie w parach prezentują przygotowany wywiad. Wymaga to sporej wiedzy zarówno od osoby, która wcieli się w rolę dziennikarza, jak również Mickiewicza.

Scenariusz 10

Temat: Romantyczna playlista

Cele ogólne:

- rozwijanie kompetencji językowych,
- rozwijanie umiejętności koncentracji,
- rozwijanie kompetencji społecznych
- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- Rozróżnianie kultury wysokiej i niskiej, elitarnej i popularnej oraz dostrzeganie związków między nimi,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji,
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi wyobrazić sobie sytuację w jakiej mógłby się znaleźć,
- uczeń potrafi wykonać według wskazań zadanie koncepcyjne,
- uczeń zna ballady Adama Mickiewicza,
- uczeń rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego,
- uczeń wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów Adama Mickiewicza,
- uczeń rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji,
- uczeń porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne
- uczeń odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki,
- uczeń odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej,
- uczeń rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska,
- wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji.

Materiały:

- książka pt. „Ballady i Romanse” Adama Mickiewicza,
- papier i pisaki, długopisy.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie:

Prowadzący czyta wybraną balladę lub fragmenty.

Rozmawia o walorach emocjonalnych tekstu. Pyta uczniów co wpływa na nastrojowość tekstu, jak ma się to do sztuki filmowej. Jak muzyka może wpływać na odbiór tekstu?

Część właściwa:

Prowadzący przekazuje wyzwanie:

Wyobraź sobie, że do tomu „Ballady i Romanse” ma być dodawana płyta z muzyką.

Jakie utwory współczesnej muzyki mogłyby znaleźć się na tej płycie?

Stwórz „romantyczną ścieżkę dźwiękową” złożoną z 10 utworów, a następnie spróbuj przeczytać jedną z ballad z takim właśnie podkładem muzycznym.

Zakończenie:

Uczniowie prezentują playlisty i czytają utwór wykorzystując podkład muzyczny.

Reszta grupy opiniuje: Czy utwór pomaga czy przeszkadza w odbiorze?